

‘Alles is uiteindelijk een vermoeden en toch moet er iets te zeggen zijn’

Yvan de Maesschalck

Gedichten waaraan je telkens weer je handen verbrandt en die je toch dwingend uitnodigen ze stevig vast te pakken. Dat gevoel heb ik overgehouden

aan de lectuur van **Moya De Feyters** opmerkelijke debuut. Dat en natuurlijk de aarzeling iets te schrijven dat de toon en intensiteit ervan niet verraadt.

Tot iemand eindelijk bundelt nu eenmaal meestal vrij lange teksten die zoiets evoceren als ‘de achterkant van een droom’ – overigens de titel van een gedicht – of toch de achterkant van een door elkaar gehusselde werkelijkheid. Gedichten die op zichzelf staan, hun eigen plek opeisen en rijkelijk voorzien zijn van anonieme personages, onbepaalde voornaamwoorden en dito bijwoorden. Gedichten waarin allerlei, soms afwezige verwachtingen worden geconfronteerd met de banaliteit van een concrete situatie of een onverwacht voorval. Wat in deze gedichten wordt uitgespeld of opgesomd speelt zich meestal in het hoofd af van een kind, een man, een vrouw, een meisje, een ik, een jij. In iemands hoofd kunnen de meest ongerijmde toestanden of dingen losse verbanden met elkaar aangaan. Zoveel blijkt uit het tweede gedicht ‘Mezelf in monsterlijke proporties’, dat behalve het beeld van een ik een aanzienlijk aantal ingrediënten bevat van het unheimliche decor dat ook in de andere gedichten opduikt: ‘allereerst: bomen, veel bomen, lange, zwiepende, akelige bomen / daaronder twee afgesneden voeten, die hun tenen tillen / om naar de maan te kunnen kijken, de maan is een afgeknipt / stukje nagel, van een vinger die diep is gegaan’. Misschien maken deze verzen duidelijk dat

De Feyters gedichten te lezen zijn als in maanlicht gedrenkte boze sprookjes. Een gedicht als ‘Wat na ons geen naam krijgt’ lijkt dat te bevestigen:

het kind dat zich op aarde niet thuis voelt
denkt: de duisternis is diep en de zwanen
zijn na de winter niet teruggekeerd

we mogen niet hardop tegen onszelf praten
als we door scherp licht geranseld worden

we moeten korstjes voor de eekhoorns bewaren
onvergeeflijke beloftes doen en toch maar
een wens in een kreukelige hand
troost uit een borstkas breken

zij die elkaar dierbaar waren
knippen aders door zonder pijn
de ruisende lokken van vorige levens
zuigen rood op tot diep in de naden

herinneringen trillen voor ze jaar na jaar
slinken en niemand nog zal weten
van het verbond van verbijsterende betekenis
hoe het achter de doeken leugenachtig werd

De leugen verpakt als waarheid of de waarheid als leugen, vooral dat mechanisme lijkt De Feyters poëzie te willen ontmaskeren. In het gedicht ‘In een poging de krantenkoppen te halen’ wordt de mogelijkheid van een coherente mensvisie als volgt in beeld gebracht: ‘de man werkt aan een puzzel van duizend stukjes / zoals de meeste mensen gebruikt hij / het leven om tijd in spullen om te zetten / hij gaat daarna min of meer tevreden dood’. Het slotvers vertolkt evenwel het onvermijdelijke echec van een dergelijke visie: ‘hoe hij het ook hield het laatste stukje paste niet’. De leugen ontstaat omdat ‘de waarheid wordt verhuld’ als blijkt dat iemand ‘tot dat deel van / de mensheid behoort dat met een borst vol boze cellen naar het / einde sjokt’. De leugen ontstaat ook als twee lichamen er niet in slagen met elkaar samen te vallen en de wonde of holte – een centraal motief – die het leven is op te vullen of samenhang te verlenen. ‘Jouw lichaam en we hoeven geen leugens te vertellen’ begint als volgt: ‘het zullen altijd je schouders zijn, al die ochtenden / die ik met je schouders had kunnen vullen, de aarde mag / breken.

spiegels smelten, tijd een mop / doe alsof ik het ben,
dat zuchtende hoofd dat heen en weer beweegt / laten
we ons open leggen voor elkaar, de zomer worden /
voor elkaar'. En besluit als volgt: 'ik zie alleen de nacht
die met jou op mij lag / toen ik ophield met ademen
kwam alles goed'.

Het laatst geciteerde vers laat zich letterlijk,
ironisch of dubbelzinnig lezen. Misschien ook als de
vrouwelijke echo van de mannelijke slotverzen in het
gedicht 'Uitgesproken': 'het hoeft geen samenhang
zolang jij nu maar / een vinger kijk ik adem weer,
weet dat / als jij je in mijn armen laat vallen / ik arm
zal zijn van kop tot teen'. Misschien suggereert deze
poëzie ook – ergens in de diepte – hoe mogelijk liefde
wordt als ze onvolmaakt mag zijn: 'even later liggen
hij en ik / slaperig en incompleet / bij een uitdovend
vuur', aldus de slotverzen van 'Ritme is alles'. Of
bereid is zo klein te worden dat ze past in de palm van
een hand. Daar zegt het voor vele lezingen vatbare
gedicht 'Als ze plots zomaar in het midden van je
handpalm ligt' dit over: 'leg haar neer op het strand,
een tussenruimte, schelpvrij / draai de wind, er mag
geen zand in haar ogen / sluit haar mond, ga zitten,
til haar hoofd in je handen'. Wie de zij-figuur is, kom
je niet te weten: 'haar' kan evengoed op waarheid,
schoonheid als liefde slaan. Wie of wat zij ook is, de
lichamelijkheid ervan vlamt in elk vers op en leidt tot
het prachtige, naar de openingsverzen knipogende
verzoek: 'vertel waar je vandaan komt, zo ga je niet
verloren / laat haar dan los, draai de wind opnieuw'.
Zodra je beseft dat in deze poëzie veel, zo niet alles
mogelijk is, leest de bundel als de verkenning van
een gekantelde wereld. De reis die in 'Boom na boom
na boom' wordt opgeroepen is behalve een treinrit
vooral een negatief verwoorde herinnering aan de
realiteit zoals ze zelden wordt voorgesteld: 'pas op
zegt de man die ooit geen vader was / tegen de vrouw
die ooit geen moeder was / straks stopt de trein en
dan valt hij weer op zijn hoofd'. Wie de keerzijde van
de werkelijkheid verwoordt, brengt een andere kant
van de waarheid aan het licht. Wie ziet hoe weinig er
nodig is om diezelfde werkelijkheid te transformeren,
schopt de benen onder de vertrouwde logica vandaan.
De soms groteske vertekening van De Feyters
personages doet spontaan denken aan het werk van
Kafka en Van Ostaijen. De talloze personificaties die
haar poëzie rijk is – ja, ze bijna overwoekert – draagt
aan die voorstelling bij. Uit 'Alles wat lang duurt
wordt na verloop van tijd de normale toestand' dit ene
voorbeeld: 'de wind protesteert, bomen schudden
het hoofd / uit wolken lekken brandende sigaren / de

vlammen zijn koud en stomp / in de spiegel lacht een
verwelkt boterbloempje / zijn scheve tanden bloot'.
Een kind 'zonder handen', 'ontbladerde vrouwen',
'vrienden zonder voornemen', een vrouw die kan
'dansen als een man die danst als een vrouw', in
De Feyters lyrische biotoop is er duidelijk plek 'voor
elke denkbare gedaanteverwisseling'. Het apart
geplaatste, titelloze openingsgedicht geeft dat –
achteraf gezien – meteen te kennen:

in de doos naast mijn hoofdkussen
ligt sinds vorige week
een grote opgevouwen man
hij is nergens voor nodig
hij stoort evenmin
zijn stem wordt almaar zwakker
uit zijn geslacht kruipen natte vlinders
als ik theelichtjes op zijn borst zet
dansen de schaduwen
ik maak hem na in kaarsvet
de kleine opgevouwen man
past in een luciferdoosje
het luciferdoosje past op de tong
van de grote opgevouwen man
ze ademen zonder verwachtingen
wanneer de ene fluistert
dat hij niet echt bestaat
vallen uit de andere
dampende bergkristallen

In dit gedicht wordt de opvouwbare man
geïntroduceerd. Hij maakt deel uit van een surreële
wereld waarin onvermoede dimensies gelden of
toch nieuwe verhoudingen. De kleine man die past
in een doosje dat past in de mond van een andere
man doet denken aan
een matroesjkapop.
Maar het schaalmodel
van de grote man
doet uiteraard ook
denken aan de wassen
sculptuur van een of
andere beroemdheid,
god of heilige.
Hallucinant écht of
toch bijna, 'want alles
is uiteindelijk een
vermoeden en toch
moet er iets te zeggen
zijn'.

Moya de Feyter

Tot iemand eindelijk

Vrijdag, Antwerpen, 2018

64 p. / € 17,50